

Adviesnotitie LEA en leesbevordering

April 2011

1 Aanleiding

In 2008 zijn Stichting Lezen en het Sectorinstituut Openbare Bibliotheken (SIOB) gestart met het programma Kunst van Lezen. Dit programma wordt gefinancierd door het ministerie van OCW/directie Media, Letteren en Bibliotheken. De onderdelen van Kunst van Lezen zijn:

- BoekStart (voor baby's en peuters);
- Bibliotheek op de basisschool;
- literaire ondersteuning van de cultuurhistorische canon;
- het opzetten van lokale en bovenlokale leesbevorderingsnetwerken.

Er worden dankzij Kunst van Lezen veel activiteiten opgepakt om leesbevordering te promoten, maar vaak blijft het thema leesbevordering een thema op uitvoerend niveau. De overtuiging bij Stichting Lezen en SIOB is dat de aandacht voor leesbevordering op het bestuurlijke niveau versterkt zou moeten worden. Een van de manieren waarop dit zou kunnen is via de Lokale Educatieve Agenda (LEA). Daarom heeft Stichting Lezen Oberon gevraagd te onderzoeken hoe het thema 'leesbevordering' een (prominentere) plaats op de LEA zou kunnen krijgen. Daarbij zijn meerdere partijen in het vizier: de gemeenten en schoolbesturen als dragende en beslissende partijen van de LEA, maar ook de openbare bibliotheken als belangrijke partij om het thema leesbevordering te agenderen. Uit de Lokale Educatieve Jaaragenda 2010 (Oberon) blijkt dat in 20% van de gemeenten met een LEA de bibliotheek aan tafel zit; bij Regionale Overleggen is dit 3%. Het thema leesbevordering komt echter vaker aan de orde, namelijk bij 40% van de LEA's. Er zit dus een verschil in de aandacht voor het thema leesbevordering en de positie van de bibliotheeksector. Uit de Jaaragenda kan niet worden afgeleid welke partijen dan wel het thema leesbevordering agenderen.

Op dit moment wordt dan ook geconstateerd dat de bibliotheeksector onvoldoende in beeld is bij gemeenten en schoolbesturen. Het thema leesbevordering moet concurreren met andere thema's en sectoren (sport, techniek, natuur etc.) die ook graag een plek op de LEA willen. Daarnaast is de invulling van de LEA per gemeente heel verschillend; er zijn gemeenten die bewust kiezen voor een smalle invulling en het aantal partners beperken. Er lijkt aan de kant van de bibliotheeksector een beleidsmatige slag nodig om het management van deze sector meer op één lijn te krijgen met wethouders, ambtenaren en schoolbestuurders. De wens is om een meerjarig traject op te zetten dat moet leiden tot een intensiever en structureler contact tussen gemeenten en schoolbesturen enerzijds en de bibliotheeksector anderzijds, tot uitdrukking komend in meer belangstelling voor het thema leesbevordering op hoger bestuurlijk niveau. Daarbij wordt gedacht aan twee samenhangende hoofdlijnen: 1) gemeenten en andere partners prikkelen om de bibliotheeksector uit te nodigen aan de LEA-tafel en 2) het bestuurlijk vermogen van de bibliotheeksector versterken om in dit opzicht ook een interessante partij te zijn

2 Werkwijze

Als voorbereiding op een dergelijk traject zijn interviews gehouden met diverse partijen die bij dit thema betrokken zijn, aanvullende consultatie bij LEA-experts gepleegd en is een documentanalyse uitgevoerd. Tevens zijn de discussieresultaten van de begeleidingsgroep in dit advies betrokken (zie de bijlage voor alle betrokkenen).

De interviews zijn gehouden met respondenten die werkzaam zijn op landelijk of plaatselijk niveau in zowel de onderwijs-, gemeentelijke- als bibliotheeksector. De bedoeling was om inzicht te krijgen in landelijke ontwikkelingen, maar ook de lokale praktijk op het spoor te komen. Er zijn acht interviews gehouden, waarvan één telefonisch. Met deze respondenten is gesproken over de wenselijkheid van het thema leesbevordering op de LEA en de rol van de bibliotheken daarbij. En als agendering op de LEA wenselijk is, hoe dit doel dan bereikt zou kunnen worden. Opgemerkt wordt dat het gaat om een kleinschalige en exploratieve exercitie die evenwel beoogt grotere lijnen en verbanden in beeld te brengen.

De volgende vragen zijn als leidraad voor alle gesprekken gehanteerd:

- Wat vindt u van het streven leesbevordering op de LEA te krijgen?
- Is de LEA daarvoor de goede plek of zijn er andere manieren om leesbevordering een plek te geven op hogere overlegniveaus binnen gemeentes?
- Kent u voorbeelden van gemeentes waar leesbevordering op de LEA staat? Welke lessen kunnen anderen daaruit leren?
- Wat ziet u als kansen voor het agenderen van leesbevordering op de LEA?
- Wat ziet u als bedreigingen voor het agenderen van leesbevordering op de LEA?
- Heeft u tips en adviezen voor bibliotheken om zichzelf als partner van gemeenten en schoolbesturen te positioneren?
- Hoe ziet in uw ogen de ideale samenwerking tussen basisonderwijs en bibliotheek eruit?
- Er dreigen forse gemeentelijke bezuinigingen op de bibliotheek. Welke invloed zullen deze bezuinigingen hebben op de relatie gemeente – bibliotheek - onderwijs?

Naast de interviews is aanvullende consultatie gepleegd bij een viertal LEA-experts, allen betrokken bij het landelijke LEA-ondersteuningstraject. En tot slot is aanvullende literatuur en onderzoek bestudeerd en zijn de resultaten van de meest recente LEA-enquête (september 2010), waarin ook een aantal vragen over leesbevordering is gesteld, bij dit verslag betrokken.

3 Leeswijzer

Deze rapportage begint met een overzicht van de bevindingen uit de interviews (paragraaf 4). Waar relevant worden de opvattingen gerelateerd aan de achtergrond van de respondent. Na het overzicht van de bevindingen presenteren we in paragraaf 5 een aantal conclusies en aanbevelingen. Aan het einde van deze rapportage geven we in paragraaf 6 een voorzet voor een eventueel vervolgtraject.

4 Bevindingen

Zichtbaarheid bibliotheken bij bestuurders

In veel interviews komt naar voren dat de bibliotheek onvoldoende in beeld is bij de bestuurders, maar ook dat bibliotheken te weinig doen om hun meerwaarde bij bestuurders en gemeente(-ambtenaren) naar voren te brengen. Bibliotheken moeten daarin zelf assertiever zijn en hun contactpersonen bij de gemeente (vaak zijn cultuurambtenaren anderen dan de onderwijsambtenaren) beter voeden met informatie. Ze moeten zich meer richten op onderwijsambtenaren en hun educatief aanbod goed voor

het voetlicht brengen. Wethouders en beleidsmedewerkers hebben er bijvoorbeeld vaak geen idee dat een bibliotheek enorm veel klassen op bezoek krijgt (in Utrecht zo'n 1200 bezoeken per jaar).

Een belangrijk aandachtspunt bij het benaderen van bestuurders is dat wethouders en gemeenteraadsleden “de generatie van e-readers, i-phones en i-pods” zijn en daarom vaak onvoldoende doordrongen van de maatschappelijke functie van de bibliotheek. De bibliotheek is voor hen dikwijls een plek waar vooral kinderen en achterstandsgroepen komen, “een plek waar je na je achttiende eigenlijk niet meer komt”. Omdat bestuurders en ambtenaren vaak zelf een andere achtergrond hebben, wordt bijvoorbeeld de veilige plek die de bibliotheek voor allochtone meisjes is om huiswerk te maken over het hoofd gezien. We hebben ook een mooi voorbeeld gezien van een bibliotheek die een ‘skoolzone’ had ingericht, waar kinderen uit het basisonderwijs huiswerk kunnen maken en begeleid worden bij bijvoorbeeld het maken van werkstukken. Op deze manier wordt gewerkt aan de mediawijsheid van kinderen. Bij de potentie van de bibliotheek op dit punt kunnen veel gemeentebestuurders zich nog niet veel voorstellen, maar het is wel een steeds belangrijker functie. Eén respondent die veel te maken heeft gehad met de vorming van de Centra voor Jeugd en Gezin vindt het opvallend dat “zo ongeveer alle denkbare partijen werden genoemd als partner, behalve de bibliotheek.” Terwijl de bibliotheek juist volgens hem neutraliserend kan werken in een dergelijke setting. Een bibliotheek heeft een ander en minder stigmatiserend imago dan een instelling waar ook jeugdzorg etc. bij betrokken is. In het kader van de CJG's zou de bibliotheek juist een belangrijke rol kunnen vervullen in het aanbieden van informatie over opvoedingsondersteuning en het ondersteunen van consultatiebureaus met leesbevorderingsprogramma's. Bibliotheken zouden zelf ook alerter kunnen zijn op dit soort ontwikkelingen. Een programma als Boekstart is dan ook een goede zaak.

Een manier om argumenten te verzamelen om de waarde van de bibliotheek aan te tonen, is het (laten) doen van onderzoek. Een van de bibliotheken werkt daarom mee aan onderzoek dat wordt uitgevoerd door Frank Huysmans (UvA en SIOB). Wellicht zullen de resultaten van dergelijk onderzoek duidelijk maken dat de bibliotheek een rol van betekenis speelt bij het bevorderen van taal- en leesprestaties van kinderen. In de Kunst van Lezen brochure 'Meer lezen, beter in taal' geeft Kees Broekhof een aantal voorbeelden van wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van (vrij) lezen op taalontwikkeling. De woordenschat wordt door lezen substantieel vergroot en bovendien gaan kinderen die veel lezen ook beter schrijven. Het monitorinstrument, dat momenteel in opdracht door Kunst van Lezen en Bibliotheek 's Hertogenbosch wordt ontwikkeld, kan verdere argumentatie opleveren. Resultaten uit dit soort (wetenschappelijk) onderzoeken werken heel overtuigend richting beleidsmakers.

Cultureel ondernemerschap

Natuurlijk zijn er ook bestuurders die al veel affiniteit met de bibliotheek hebben, maar ook zij vinden dat de bibliotheek een actievere rol kan innemen. Een wethouder betoogde dat meer cultureel ondernemerschap van bibliotheken nodig is, ze moeten meer gericht zijn op kansen en startsubsidies durven aan te vragen. Een reden dat dit nog weinig gebeurt, zou volgens haar kunnen zijn dat bibliotheken zorg en welzijn (nog) niet als hun functie beschouwen.

De medewerkers van bibliotheken waar we mee hebben gesproken, zijn niet tegen efficiënter werken en het bevorderen van cultureel ondernemerschap. Ook hoeft niet per definitie alles gesubsidieerd te worden, maar er moet wel een infrastructuur in stand gehouden worden om zaken op te pakken. De manier waarop het cultureel ondernemerschap van een bibliotheek wordt ingevuld, is mede afhankelijk van de plek waar de bibliotheek staat. In een dorp is de bibliotheek vaak de enige culturele instelling waar kinderen mee in aanraking komen, helemaal bij kinderen uit gezinnen waar cultuur geen belangrijk thema is. De bibliotheek heeft dan de belangrijke taak “de kinderen nét iets meer mee te geven dan het gewone dagelijkse”. Bibliotheken kunnen die culturele functie meer inhoud geven

dan nu vaak gebeurt; en beleidsmakers moeten er meer rekening mee houden dat de bibliotheekfunctie in een dorp breder is dan in een stad.

In Heerjansdam wordt een multifunctionele accommodatie gebouwd, waar twee basisscholen, speeltheek en kinderopvang gevestigd worden. Ook de bibliotheek krijgt in deze MFA een plaats. De bibliotheek heeft beperkte openingstijden en wordt gerund door vrijwilligers, maar er is wel een gevoel van gezamenlijke verantwoordelijkheid bij de dorpsbewoners: 'we moeten zorgen dat we de bibliotheek in stand houden'. De bibliotheek wordt hier echt een mediacentrum, met veel computers en veel aandacht voor informatieverwerving en – verwerking.

De bibliotheek de school in

Respondenten zijn van mening dat scholen bibliotheken meer zouden moeten zien als 'natuurlijke partner' bij het thema lezen. Een term die ook met de nodige argwaan wordt bekeken: "Veel bibliotheken noemen zich de natuurlijke partner van het onderwijs, maar in de praktijk valt dat vaak tegen." In ieder geval wordt het van belang geacht dat er op het niveau van het schoolbestuur en de schoolleiding niveau afspraken worden gemaakt met de bibliotheek. Schoolbesturen kunnen erop toezien en stimuleren dat hun scholen beleid voeren wat betreft leesbevordering en het onderhouden van de contacten met de bibliotheken. Ook binnen de school zou er meer sturing moeten zijn. Een respondent zegt hierover: "Sommige scholen laten individuele docenten boeken kopen. Dan moet je als school zeggen: "Dat is te amateuristisch, daar moeten we vanaf." De bibliotheek heeft een meerwaarde in collectievorming en om scholen te laten zien welke nieuwe boeken er zijn. "Het eerste wat een goede educatief medewerker van een bibliotheek doet is oude boeken weggooien. Vaak is er ook te weinig aanbod, voor kinderen die van lezen houden is het assortiment in de meeste schoolbibliotheken beperkt. Als schoolbestuur moet je bevorderen dat elke school een goed assortiment in eigen huis heeft en daarvoor kun je goede afspraken maken met de bibliotheken."

In contacten met basisscholen moeten de bibliotheken stimuleren dat er ook kwalitatief hoogwaardige leesboeken voor de schoolbibliotheek worden aangeschaft en dat scholen deze boeken ook benutten. Educatief medewerkers kunnen samen met leerkrachten bevorderen dat kinderen deze boeken ook lezen. Bibliotheekmedewerkers zouden ook als leesconsulent van een basisschool ingezet kunnen worden, maar daarvoor moeten schoolbesturen wel hun formatie anders inzetten. De combinatiefuncties vanuit de 'impuls brede scholen, sport en cultuur' kunnen daarbij gebruikt worden, althans in het geval van brede scholen.

Inschakeling van bibliotheekmedewerkers voor leesonderwijs vergt wel wat inspanning. "Je moet de taal van schoolbesturen en scholen leren spreken, zoals de ontwikkelingsfasen van kinderen, de aansluiting op methoden en opzet van taal/leesonderwijs." Er zijn door Kunst van Lezen ontwikkelde didactische modules op mbo + en hbo-niveau beschikbaar die medewerkers kunnen volgen. Lange tijd is de houding van de bibliotheek geweest: 'scholen komen naar ons toe en wij maken een aanbod' zoals een boekenkist. Dat is allemaal leuk, maar het beklijft te weinig. Ze hebben nog niet echt een oriëntatie dat ze een plek op de school zouden moeten innemen. Een bibliotheek moet naar een schoolbestuur, naar directeurs en taalcoördinatoren toestappen met de vraag wat het schoolplan zegt over lezen en dan kijken hoe je daar als bibliotheek op kan inspelen.

Leesbevordering op de LEA

Over de wenselijkheid van het thema leesbevordering op de LEA zijn de meningen onder de respondenten verdeeld. De hoofdpvatting is dat van de LEA niet overdreven veel wordt verwacht, maar dat het goed is om daar bij aan te schuiven. Wel wordt door de meeste respondenten opgemerkt dat de bibliotheken dan zelf meer initiatief moeten nemen om het thema leesbevordering te agenderen bij de gemeente: "Het is belangrijk om op de trom te slaan". De gemeente wacht op dergelijke

signalen en zal leesbevordering niet uit zichzelf op de LEA zetten. De respondenten vinden dat de bibliotheken meer de urgentie aan moeten tonen *waarom* ze bij de LEA aanwezig zouden moeten zijn. Mogelijke aanknopingspunten, zo wordt genoemd, zijn ontleding, zorgwekkende taalprestaties, ontwikkeling brede scholen en toegankelijkheid van voorzieningen. Ook aanhaken bij het gewenste profiel (historische, toeristisch, economisch) van de gemeente is een genoemde optie. Als voorbeeld is de bibliotheek van Deventer genoemd, die op een goede manier gebruik maakt van het 'boekenmarkt' imago van de gemeente.

Om in deze tijd leesbevordering een (belangrijker) thema op de LEA te maken is koppeling met taalonderwijs en taalbeleid echter het meest voor de hand liggend. "Taalbeleid staat momenteel zeer in de belangstelling, ook van de regering, en het is dus goed om hierop aan te sluiten. Leesbevordering heeft uiteraard meer functies, zoals plezier in lezen, maar de betekenis van lezen voor verbetering van taalprestaties is belangrijk om te benadrukken. Terug naar de basis van taal en rekenen." Ook bestrijding van laaggeletterdheid is een thema waarmee bibliotheken zich veel meer kunnen profileren bij gemeenten. En nog belangrijker is het dat de *andere* LEA-partners overtuigd zijn van de waarde van de bibliotheek. Daarom is het van belang dat juist de andere LEA-partners zich sterk maken voor de bibliotheek en zich als ambassadeur opwerpen richting de gemeente. Bijvoorbeeld doordat leerkrachten bij hun schoolleiders (en zij weer bij hun besturen) aangeven hoe belangrijk de bibliotheek is. De vaste LEA-partners (schoolbesturen, kinderdagverblijven, peuterspeelzalen etc.) moeten het belang van de bibliotheek voor hun werk inzien en aan elkaar overdragen.

In een bezochte gemeente waarvan de respondent meent dat er geen LEA is¹, wordt het contact tussen bibliotheken en onderwijs op middenniveau gevoerd, namelijk met de coördinatoren van de brede scholen (waar per brede school twee of drie basisscholen onder vallen). Dit niveau werkt volgens deze respondent prima: het is niet te hoog en daardoor te abstract, maar ook niet te individueel en te gedetailleerd. In een andere bezochte gemeente was de bibliotheek vroeger vaste partner aan de GOA-tafel. Sinds 2006 (LEA) is dit niet meer het geval. Dit wordt door de respondent van de bibliotheek als een achteruitgang gezien. "Je hoort niet direct wat er speelt en raakt uit beeld bij de schoolbesturen en ook de gemeente zelf." De contacten met de gemeente zijn wel zodanig dat als er ergens een subsidiepotje is, men daar over geïnformeerd wordt door ambtenaren. Maar het gaat dan altijd om relatief kleine bedragen en plannen die er snel moeten zijn. Daar kan niet echt beleid op worden gemaakt. Bovendien is het voor de bibliotheken niet efficiënt om met de losse scholen en besturen afspraken te maken, 'je moet steeds weer in onderhandeling met besturen die 'op hun geld zitten'. Er kunnen nooit meer producten voor alle basisscholen tegelijk worden gemaakt. Dit past weliswaar bij vraaggericht werken, maar het komt de efficiëntie en slagkracht van de bibliotheeksector niet ten goede.

Eén respondent vindt dat de bibliotheek geen (vaste) plek op de LEA moet willen. Het gaat volgens hem op de LEA vaak om onderwerpen die wel erg ver van de bibliotheek af staan, zoals vierkante meters dakbedekking op de schoolgebouwen.² Bovendien worden thema's op bestuurlijk niveau zeer globaal geagendeerd en kan het een sterk bureaucratisch karakter krijgen. Een bibliotheek zou volgens hem dan beter zelf een middag kunnen organiseren voor basisscholen, om ze te informeren over wat de bibliotheek allemaal te bieden heeft aan het onderwijs. Deze respondent ziet voor het stimuleren van leesbevordering meer in kleinschalige initiatieven die door mensen zelf genomen worden. Die zijn structureel, kleinschalig en dichtbij de werkvloer, waar de leesbevordering toch uiteindelijk moet plaats vinden. "Als je een paar enthousiastelingen hebt die de kar willen trekken, dan werkt dat!"

¹ Uit de gegevens van het LEA-ondersteuningstraject van Oberon blijkt deze gemeente echter wel een LEA te hebben

² In realiteit is huisvesting overigens meestal niet verbonden met de LEA, zo blijkt bijvoorbeeld ook uit de Lokale Educatieve Jaaragenda's (Oberon).

In Ridderkerk heeft een enthousiaste leerkracht en tevens oud-gemeenteraadslid de werkgroep Lezen OK opgericht. Deze werkgroep “draait als een tierelier”. In de werkgroep zitten twee leerkrachten en een vertegenwoordiger van de openbare bibliotheek. Zij weten niet alleen een grote collectie boeken te verzamelen voor de schoolbibliotheek (dankzij presentemplaren van uitgevers), maar organiseren ook activiteiten en projecten om leesbevordering structureel te borgen in het onderwijs. Er is in de beginfase een eenmalige subsidie via Stichting Lezen geweest.

In de aanvullende consultatie onder LEA-experts wordt opgemerkt dat de bibliotheeksector nog slechts gedeeltelijk doordrongen lijkt van het belang van bestuurlijke netwerken, zowel met schoolbesturen als met ‘LEA-s’ (gemeenten en besturen gezamenlijk). Er is een sterke oriëntatie op het uitleenwerk en daarnaast soms culturele evenementen. In onze interviews werd dit in feite bevestigd: het besef lijkt echter wel groeiende.

Horizontale en verticale relaties belangrijk voor de LEA

Meerdere gesprekspartners zijn van mening dat bestuurlijk overleg op de LEA weinig zin heeft als er geen relatie is met het middenmanagement en ‘de werkvloer’. Het is belangrijk dat bestuurlijke en uitvoeringsafspraken hand in hand gaan. Anders bestaat het risico dat de bestuurlijke afspraken verzanden of dat ze niet gevoed worden door wat er in de scholen en bibliotheken zelf gebeurt. “Wat mij opvalt is dat de bibliotheken vooral contact hebben met individuele scholen, en dan hangt het teveel van de schoolleider en de taalcoördinator af hoe het gaat. Daarom is het belangrijk om juist met schoolbesturen en de onderliggende scholen afspraken te maken hoe de bibliotheek een plek kan krijgen bij het thema leesbevordering.” Als je als bestuur veel waarde hecht aan het verbeteren van de taalprestaties, kijk dan ook eens om je heen in je eigen gemeente naar instellingen die daarbij kunnen helpen. Op schoolbestuurlijk niveau kunnen bijvoorbeeld afspraken worden gemaakt over de boekencollectie en kunnen bibliotheekmedewerkers in de school worden gehaald. Het schoolbestuur kan ook afspraken met het management van de bibliotheek maken, bijvoorbeeld dat een leesconsulent elke maand een halve dag op een school is om te werken en te praten over collecties en de relatie met leesbevordering. Op bestuursniveau moet je kijken hoe je de handen in elkaar kan slaan, zeker in regio’s waar bibliotheken verdwijnen. “Het gebeurt nu te kneuterig, leerkrachten lenen boeken en moeten de boetes vaak zelf betalen. Ook op personeelsgebied kun je afspraken maken. De leescoördinator is nu vaak nog een leerkracht, maar dit zou heel goed een leesconsulent van de bibliotheek kunnen zijn. Dan moet een schoolbestuur of school de formatie anders durven in te zetten. Dat gebeurt nu wel met bewegingsonderwijs en soms met muziek en tekenen. Dat zou met leesbevordering ook heel goed kunnen en zelfs wenselijk zijn.

Bezuinigingen...

In alle interviews is ingegaan op de actuele dreigende bezuinigingen. Opgemerkt wordt dat de bibliotheken op zich geen last hebben van het ‘anti-culturele klimaat’. De bibliotheek wekt geen ‘elitair en geldverslindend’ beeld op bij de politiek en de bevolking. Dat neemt niet weg dat de komende jaren vooral in het teken zullen staan van de bezuinigingen. Daarbij is het volgens enige respondenten opvallend (en ook spijtig) dat de achterban niet massaal in actie komt. “De landelijke petitie tegen de bezuinigingen bij de bibliotheek heeft nu zo’n 15.000 handtekeningen opgeleverd, die van cultuur één miljoen handtekeningen. Het is blijkbaar moeilijk voor de bibliotheeksector een massaal tegengeluid te organiseren, waarschijnlijk ook omdat niet alle bibliotheken even erg getroffen worden door de bezuinigingen.”

Omdat gemeenten worden geconfronteerd met landelijk opgelegde kortingen, zullen ze zich vooral concentreren op hun wettelijk verplichte taken en alle andere terreinen kritisch bekijken. Daarbij zijn de verschillen tussen gemeenten echter zeer groot en mede afhankelijk van de lokale politiek en de financiële situatie. De bezuinigingen zullen bibliotheken dwingen tot het maken van keuzen, zowel wat

betreft het algemene beleid als wat betreft de educatieve activiteiten. Wat betreft het algemene beleid zijn momenteel verschillende strategieën zichtbaar, zoals het sluiten van filialen, centraliseren van collecties of het concentreren op bepaalde doelgroepen. Men vreest daarbij wel voor korte termijnpolitiek door de abruptheid van de bezuinigingen. Het is mogelijk dat de educatieve tak van bibliotheken zal sneuvelen, omdat sommige gemeenten zullen vinden dat scholen die zelf wel kunnen ontwikkelen en betalen als ze er behoefte aan hebben. Wanneer de gemeentelijke subsidie wegvalt voor de educatieve activiteiten, zullen deze overigens voor veel scholen te duur worden, zo is de verwachting bij een aantal respondenten.

Een suggestie voor de bibliotheken is om “als sector onderwijsgelden te krijgen van gemeenten en schoolbesturen bijvoorbeeld op het gebied van aansluiting vve-basisonderwijs. Daar zijn honderden miljoenen euro's voor beschikbaar.”

5 Conclusies en adviezen

De Stichting Lezen en het SIOB zijn van mening dat aandacht voor leesbevordering op bestuurlijk niveau versterkt zou moeten worden. De bibliotheeksector zou daarbij sterker deel uit moeten gaan maken van bestuurlijke netwerken. In onze analyse en in de adviezen hebben we de oorspronkelijke vraagstelling van deelname aan LEA-netwerken (gemeente en besturen gezamenlijk) verbreed naar ook relaties met besturen ‘an sich’. Uit de gevoerde gesprekken blijkt dat er inderdaad een grote afstand is tussen de bibliotheeksector en de onderwijsbestuurlijke sector. Ook blijkt dat het besef van relevantie van bestuurlijke netwerken in de bibliotheeksector groeiende is, maar nog steeds niet erg groot is. Andersom wordt de bibliotheeksector door besturen nog weinig als een beleidsrelevante sector beschouwd. Voordat we adviseren over hoe de afstand te verkleinen, maken we eerst een korte analyse van de relevantie van besturen (van scholen, voorschoolse instellingen, de gemeente) in Nederland (op basis van de input van de LEA-experts).

De relevantie van bestuurlijke netwerken

Waarom zou je als bibliotheek eigenlijk een relatie moeten leggen met schoolbesturen en met het LEA-overleg in je gemeente? Je kunt toch ook direct zaken doen met directeuren? Voor goede activiteiten heb je toch vooral enthousiasme en inhoudelijke deskundigheid nodig? Dit is een regelmatig terugkerend geluid in ‘het veld’ en het antwoord op beide laatste vragen luidt ons inziens ook bevestigend. Inderdaad zijn dat belangrijke mogelijkheden en vereisten. Echter tegelijkertijd is het goed om onder ogen te zien, dat in de huidige machtsverhoudingen, de besturen (van scholen en voorschoolse instellingen) en gemeenten de partijen zijn die verantwoordelijkheid dragen voor onderwijsfinanciën, voor onderwijsbeleid en voor prioriteitskeuzes (zoals dan niet aan leesbevordering gaan werken). Was deze bestuurlijke verantwoordelijkheid tot voor kort een vooral formele zaak en werd er veel gedelegeerd naar directieniveau, momenteel is daar steeds minder sprake van. Schoolbesturen bijvoorbeeld zijn in sterke mate gaan professionaliseren, grootschaliger geworden en hebben eigen stafmedewerkers in dienst genomen, ook in het basisonderwijs. In de grote steden valt een grote meerderheid van de basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs onder de verantwoordelijkheid van dergelijke grote schoolbesturen die sterk kaderstellend en sturend zijn ook op onderwijsinhoudelijk beleid. Een deel van dit beleid wordt gezamenlijk en in overleg met gemeenten ontwikkeld: het ‘LEA-beleid’ (soms anders genaamd op lokaal niveau). In Almere worden beleidsthema's als taalbeleid, de aanpak zwakke scholen, de invulling van het VVE-beleid en een Leesimpuls bovenbouw basisonderwijs en onderbouw voortgezet onderwijs geïnitieerd en aangestuurd vanuit de LEA-partners. Bij de stadsbrede ontwikkeling van schoolbibliotheken in Den Bosch zijn de instemming en ondersteuning vanuit de schoolbesturen en gemeente onmisbaar. In Utrecht is VVE-beleid en breder taalbeleid in de leeftijd van 0-18 jaar geagendeerd en aangestuurd

vanuit bestuurlijk niveau. Kortom, het bestuurlijk niveau is sinds een aantal jaren geleidelijk steeds meer sturend en kaderstellend geworden voor het daaronder liggende directieniveau. Uiteraard is bestuurlijke dekking niet nodig om mooie activiteiten te ontwikkelen, maar om dergelijk succes ook bestendig te maken, niet te blijven hangen in de tijdelijke projectensfeer en/of al te afhankelijk te zijn van het enthousiasme en de deskundigheid van individuen, is het sterk aan te raden om vooraf dan wel tijdens het traject bestuurlijke dekking en ondersteuning te krijgen. Bovendien worden er ongetwijfeld mogelijkheden gemist voor zinvolle leesbevorderingsactiviteiten en voor de bibliotheeksector, omdat deze niet in beeld zijn bij besturen (individueel en gezamenlijk in een LEA-overleg) die zelf beleid ontwikkelen.

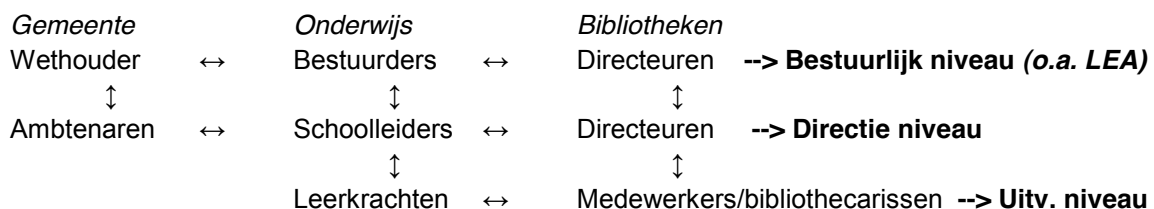
Lokale situaties verschillen sterk. De context en voorgeschiedenis van samenwerking tussen bibliotheek en gemeente, en tussen bibliotheek en onderwijs zijn overal anders. Ook is de LEA-aanpak niet in alle gemeenten even breed. Bij een smalle invulling is er meestal minder speelruimte voor bibliotheken om aan te haken. Bovendien betekent leesbevordering op de LEA niet zondermeer de bibliotheek op de LEA. Dat is geen vanzelfsprekende combinatie. Gemeenten en schoolbesturen kunnen aan leesbevordering willen werken zonder de bibliotheek erbij te betrekken en omgekeerd. We geloven daarom niet in één landelijke blauwdruk voor de benodigde versterkingen op LEA-vlak: dit zal in de betreffende lokale context beoordeeld moeten worden.

Momenteel blijken bibliotheken op het vlak van leesbevordering vooral relaties te hebben op directie- en uitvoerend niveau (zoals leerkrachten en taalcoördinatoren). Uiteraard zeer belangrijke relaties, want op deze niveaus worden de activiteiten daadwerkelijk uitgevoerd en regelmatig ook opgestart. Met bijvoorbeeld het traject ter bevordering van uitvoerende leesbevorderingsnetwerken wordt hier een goede ondersteuning aan geboden. Tussen de bibliotheeksector en het bestuurlijke niveau blijkt echter een grote afstand te bestaan. Dit werd al eerder bevestigd in een onderzoek in de provincie Noord-Brabant³ (een behoorlijk deel van de geïnterviewde bibliotheken bleek er niet van op de hoogte dat er een LEA was in hun gemeente) en in het onderzoek naar de schoolbibliotheken nieuwe stijl.⁴ Illustratief was feitelijk ook dat zelfs enkele van de door ons hierop geselecteerde interviewpartners uit de bibliotheeksector slechts beperkt met de LEA bekend bleken.

Uit o.a. het Brabantse onderzoek bleek tevens dat de bibliotheek niet altijd in beeld is bij het bestuurlijke educatieve netwerk. Dat de gemeente voor een belangrijk deel de bibliotheken subsidieert betekent dus niet dat men ook oog heeft voor elkaar als samenwerkingspartner.

Overigens bleken de meeste geïnterviewde partners versterking van de relatie bibliotheeksector (en het thema leesbevordering) en de bestuurlijke sector zeker als een legitiem doel te beschouwen. Echte overtuiging hiervan en kennis hierover ontbrak soms nog.

De gewenste verbindingen tussen de verschillende partijen (horizontaal en verticaal) werden door een respondent als volgt fraai in beeld gebracht:

Samenwerking tussen onderwijs en bibliotheken vindt momenteel vooral plaats op uitvoerend en directie niveau. Het ontbreken van betrokkenheid op bestuurlijk niveau en van relaties met bestuurlijk

³ Jans, L. & A. Broers (2009). Rapportage lokale leesbevorderingsnetwerken in Noord-Brabant. Tilburg: Cubiss.

⁴ Kunst van Lezen (2010). Naar een schoolbibliotheek nieuwe stijl.

niveau maakt deze activiteiten echter kwetsbaar in hun structurele positie. Ofwel, horizontale en verticale relaties horen bij elkaar.

Adviezen

Op grond van het bovenstaande hebben we de volgende adviezen voor een vervolgtraject opgesteld.

Advies 1. Inzicht in de relevantie van bestuurlijke netwerken

De bibliotheeksector krijgt geleidelijk meer oog voor de relevantie van bestuurlijke netwerken.

De sector mist echter nog kansen op het uitvoeren en deelnemen aan educatieve activiteiten met de onderwijssector en op structurele bestendinging van uitgevoerde activiteiten.

We adviseren dan ook dat wordt geïnvesteerd in inzicht bij de bibliotheeksector in de relevantie van bestuurlijke netwerken. Aanvullend zouden onder schoolbesturen en gemeenten duidelijker de mogelijkheden van de bibliotheeksector naar voren moeten worden gebracht.

We stellen voor dat Kunst van Lezen/Stichting Lezen/SIOB hier een initiërende rol in oppakt. We lichten de voorgestelde aanpak nader toe.

Waar ligt het initiatief voor bestuurlijke netwerken?

In de inleiding hebben we het wederkerige doel geformuleerd:

- 1) gemeenten en andere partners prikkelen om de bibliotheeksector uit te nodigen aan de LEA-tafel;
- 2) het bestuurlijk vermogen van de bibliotheeksector versterken om in dit opzicht ook een interessante partij te zijn.

We zijn van mening, versterkt door de uitkomsten van de gesprekken en de consultaties, dat beweging in het algemeen eerst vanuit de bibliotheeksector zal moeten komen. Schoolbesturen, gemeenten en besturen van voorschoolse instellingen zullen naar onze inschatting in de huidige situatie niet snel zelf op de bibliotheken afstappen. Aan de sector dus de taak om hun rol, hun educatieve aanbod en mogelijkheden, duidelijk te maken aan de schoolbesturen en 'LEA-partners'. Op lokaal niveau kan zo worden gewerkt aan netwerkopbouw.

In een vervolgfase kunnen geïnteresseerde gemeente en schoolbesturen worden opgenomen in bredere bestuurlijke netwerken met bibliotheken. De overige gemeenten en besturen zouden op grote lijnen kunnen worden geïnformeerd over deze ontwikkelingen, zodat ze desgewenst kunnen besluiten dit thema te agenderen op hun eigen bestuurlijke agenda. Wanneer de relatie wat sterker wordt en het educatieve aanbod en de mogelijkheden van bibliotheken in een aantal plaatsen gestalte krijgt, zullen ook andere besturen meer geprikkeld en geïnteresseerd kunnen raken.

Terugkijkend naar de bovengenoemde wederkerige vraagstelling menen we dus dat het verstandig is om de tweede lijn als uitgangspunt voor een vervolgtraject te nemen om uiteindelijk ook de eerste lijn te bereiken. In de volgende paragrafen werken we deze fasering kort uit.

Advies 2. Fasering in de aanpak

Het initiatief tot versterking van de relatie tussen de bibliotheeksector en de overige partijen zal o.i. in het algemeen meestal vanuit de bibliotheeksector moeten worden genomen (= Fase 1).

Als dit op een toenemend aantal plaatsen lukt en er meer succesvolle voorbeelden ontstaan, kunnen boven lokaal bredere bestuurlijke netwerken van deelnemers worden gevormd en kunnen betrokkenen uitwisselen en van elkaar leren (= Fase 2).

Door de overige besturen en gemeenten over de opbrengsten op hoofdlijnen te informeren, kunnen zij geïnteresseerd raken en het thema agenderen. Waardoor verbreding van netwerkvorming en daaruit voortvloeiende activiteiten in het land kan plaatsvinden (= Fase 3).

Dit betreft een meerjarenaanpak: fasen overlappen elkaar in de tijd, op hoofdlijnen kan voor iedere fase ongeveer een jaar worden uitgetrokken.

Advies 3. Versterking van het bestuurlijk vermogen van de bibliotheekdirecteuren

De volgende activiteiten zijn van belang en kunnen parallel worden uitgevoerd:

- Verhelder het educatieve aanbod van bibliotheken en maak voorbeeldstandaarden;
- Organiseer regionale kenniskringen voor directeuren, ter uitwisseling en stimulering;
- Ontwikkel een training Bestuurlijke Netwerken en biedt deze aan.

Fase 1. Hoe de bestuurlijke kracht van de bibliotheeksector te versterken?

In de bibliotheeksector is al een aantal jaren sprake van een sterke schaalvergroting, waardoor in principe meer beleids- en bestuurskracht kan worden ontwikkeld. De sector heeft momenteel te maken met forse bezuinigingen. We zijn van mening dat het, ondanks deze moeilijkheden, de moeite waard is om te investeren in het bestuurlijk vermogen en in het ontwikkelen van 'invoelingsvermogen voor bestuurlijk en beleidsmatig denkende partijen'. We stellen de volgende activiteiten voor:

a. Een verheldering van het educatieve aanbod van de bibliotheeksector

Om een sterke partij te zijn, is het belangrijk dat de bibliotheeksector over een goed educatief aanbod beschikt dat aansluit op de lokale en landelijke behoefte in het onderwijsveld. Op dit moment zien wij een aantal componenten voor een dergelijk aanbod en een aantal kansen, maar dit aanbod dient verhelderd te worden en beter te worden afgestemd op de onderwijsontwikkelingen en behoeften. Gezien de specifieke lokale contexten (van besturen en gemeenten) zal in elke gemeente/regio een geschikt educatief aanbod moeten worden geformuleerd.

Om dit te realiseren is het behulpzaam dat een voorbeeld-educatief aanbod wordt geformuleerd, gedifferentieerd voor bijvoorbeeld grote gemeenten en voor kleine gemeenten en voor besturen met veel kinderen met taalproblemen en voor de overige besturen. Op basis van deze standaarden, van deze voorbeelden, kunnen bibliotheken na overleg met de besturen en gemeente, een aanbod op maat formuleren. Het is gemakkelijker om een bestaand pakket op maat te maken, dan een volledig aanbod zelf te verzinnen.

Een basispakket kan componenten omvatten als Boekstart (wellicht ook Boekenpret?), de bibliotheek op school/uitwisseling van collecties/ optioneel schoolbibliotheken, mediawijsheid voor kinderen en 'mediawijsheid van kinderen' voor ouders. Ook de ervaringen van Kunst van Lezen met de taalpilots en de leesbevorderingsnetwerken kunnen hiervoor worden gebruikt. Relevante beleidsterreinen waarop kan worden aangesloten zijn met name het taalonderwijs, het VVE-beleid en de Brede School-ontwikkeling.

b. Uitwisseling in regionale kenniskringen voor directieleden

Bibliotheekdirecteuren kunnen van elkaar en van experts leren in regionale kenniskringen. Dit zijn bijeenkomsten waarin zij ervaringen uitwisselen, ideeën opdoen en elkaar stimuleren om hun bestuurlijk netwerk te vergroten. In het landelijke LEA-ondersteuningstraject zijn positieve ervaringen opgedaan met dergelijke kenniskringen voor ambtenaren. We bevelen overigens aan om voor de bibliotheken uit de grote gemeenten (bv. de G32) een aparte kenniskring te vormen. Het onderwijsbeleid en de leerlingenpopulatie in deze gemeenten vertonen duidelijk andere kenmerken dan in de overige gemeenten. Deze kenniskringen (ca. 15-25 deelnemers per kring) kunnen een drie- tot viertal malen per jaar bijeenkomen, onder leiding van een expert.

c. Training van vaardigheden

Belangrijke benodigde vaardigheden voor bestuurlijk netwerken en het vergroten van het beleidsvoerend vermogen zijn: netwerkvaardigheden en strategisch positioneren en onderhandelen.

Met aandacht voor het leren verbinden van horizontale uitvoeringsafspraken en verticale bestuurlijke afspraken. Voor veel bibliotheekdirecteuren zijn deze vaardigheden nog niet vanzelfsprekend en met een goede training kan hier veel in worden geleerd. Ook enige inhoudelijke basiskennis over onderwijs, onderwijsbeleid en de rol van schoolbesturen en de LEA zijn van belang in deze training.

De training Strategisch positioneren voor LEA-ambtenaren zou als basis kunnen dienen en op maat kunnen worden gemaakt. Te denken valt aan een intensieve 3- of 4-daagse training voor groepen van maximaal 12 directieleden.

Fase 2. Ondersteuning van geïnteresseerde en/of participerende deelnemers

Advies 4. Ondersteuning van geïnteresseerde en/of participerende deelnemers

Kennisuitwisseling van lopende initiatieven door middel van bijvoorbeeld:

- Een nieuwsbrief
- Een Linked-In groep
- Een landelijke bijeenkomst.

In Fase 2 wordt de aandacht gericht op die gemeenten en schoolbesturen die al geïnteresseerd zijn en/of al samenwerken met de bibliotheken. Hun activiteiten worden in beeld gebracht en kennis wordt uitgewisseld (lokale en regionale initiatieven). Dit kan in de vorm van instrumenten als een nieuwsbrief (3 a 4 keer per jaar), bevordering van onderlinge uitwisseling in bv. een Linked-In podium en door middel van een landelijke bijeenkomst. Ook kan in deze fase informatie worden ingewonnen over de verdere vormgeving van Fase 3: de bredere implementatie. Welke factoren zijn belemmerend en waar liggen juist kansen?

Fase 3. Het prikkelen en uitdagen van de overige besturen en gemeenten

Advies 5. Het prikkelen van de overige besturen en gemeenten

Een brede 'slimme' informatieverstrekking aan het land, met o.a. een boekje Good Practices

Als er voldoende betekenisvolle initiatieven lopen in het land, er een helder educatief aanbod is en het bestuurlijk vermogen van de bibliotheeksector is versterkt, kunnen ook de overige gemeenten en schoolbesturen op grote lijnen geïnformeerd worden over de ontwikkelingen, zodat ze geprikkeld worden om dit thema te agenderen. In deze Fase is aan de voorwaarden voldaan om tot een bredere implementatie in het land te komen. Waarschijnlijk kan een boekje met Good Practices en een 'slimme' communicatiestrategie van nut zijn. In Fase 2 wordt info verzameld over de stand van zaken en belemmerende en bevorderende factoren. Op basis van die kennis wordt het traject concreet vormgegeven.

Advies 6. Zoek naar de aanhaakmogelijkheden bij beleidsontwikkelingen in het onderwijs.

Zowel op lokaal als landelijk niveau. Dit geldt voor het educatieve aanbod van de bibliotheeksector (vgl. advies 3), maar ook voor de profilering van de sector aan sich. Wees als sector aanwezig op de landelijke conferentie brede scholen, de LEA-conferentie etc. Continueer de landelijke netwerkvorming en zorg voor relatieonderhoud.

Breed gedragen blijkt de mening dat bibliotheken zichzelf veel meer mogen laten horen. Door de respondenten zijn aanknopingspunten gegeven waarmee zij zich kunnen profileren: ontleding, zorgwekkende taalprestaties, ontwikkeling brede scholen en opvoedingsondersteuning. Vooral aanhaken bij de huidige aandacht voor taalbeleid wordt als zeer gewenst en voor de hand liggend beschouwd. Ook de rol die de bibliotheek kan spelen in de VVE wordt nog onvoldoende benut, volgens de gesprekspartners. We zetten enkele thema's puntsgewijs op een rij, waarop de

bibliotheeksector, in principe aanknopingspunten heeft voor haar aanbod. Zowel op landelijk niveau, als op lokaal niveau kan worden gezocht naar de speelruimte voor bibliotheken. De betrokken landelijke partijen kunnen in beeld worden gebracht en mee worden afgestemd (een dergelijke netwerkvorming vindt al plaats en kan worden uitgebreid).

- Taal- en Rekenbeleid/de kwaliteitsagenda's van OCW

In het landelijk beleid ligt een sterke nadruk op verbetering van taal- en rekenprestaties van 0-23 jarigen. Tal van maatregelen worden doorgevoerd op dit vlak: een minimum aantal lessen, verplichte toetsing, de referentieniveaus taal en leesverbetertrajecten etc. Leesbevordering wordt in het algemeen als belangrijk onderdeel beschouwd. Als bibliotheken hier hun rol en bijdragen aan kunnen verduidelijken worden zij een interessante gespreks- en beleidspartner. De uitwisseling van collecties, kennismakingsactiviteiten op bieb's, schoolbibliotheken e.d. zijn voorbeelden van mogelijk relevante activiteiten. De kwaliteitsagenda's omvatten een breed scala aan maatregelen, waarvan hieronder een aantal voorbeelden wordt genoemd.

- Voor- en vroegschoolse educatie

Er is sprake van grootschalige investeringen in het onderwijs aan het jonge kind: met name 2-6 jarigen. Boekstart en Boekenpret zijn voorbeeldprojecten vanuit de bibliotheeksector om bij te dragen aan deze investeringen. Ook neemt de VOB al deel aan een professionaliseringsprogramma als Vversterk. Er is een aantal veelgebruikte programma's, zoals Piramide en Kaleidoscoop, waarbij naar aansluiting kan worden gezocht.

- Brede scholen, Dagarrangementen en Andere onderwijstijden

De rol van de bibliotheek in de brede school biedt mogelijk speelruimte. Hoewel er in het landelijke beleid momenteel weinig aandacht is voor de brede school, zijn op schoolniveau vele ontwikkelingen gaande, variërend van de multifunctionele accommodaties (MFA's) tot scholen met een breed netwerk van organisaties. De bibliotheek zou één van de samenwerkingspartners kunnen zijn. Deels gerelateerd aan de brede school ontwikkeling is de ontwikkeling naar dagarrangementen: een integraal samenhangend aanbod dat scholen aan hun leerlingen bieden waarin de opvang dus is geïntegreerd en de ontwikkelingen op het vlak van onderwijstijden.

- Onderwijstijdverlenging, Zomerscholen en Schakelklassen

Een maatregel om taalprestaties te verbeteren is verlenging van de onderwijstijd. In het land lopen 29 pilots OTV (Onderwijstijdverlenging) met ca. 180 basisscholen en 50 vo-scholen. In vele gemeenten zijn schakelklassen gevormd en in het regeerakkoord worden forse investeringen in zomerscholen aangekondigd. Leesbevordering is een belangrijk doel (en instrument) in veel van deze activiteiten. Samenwerking met bibliotheken lijkt dan ook kansen te bieden.

Naast deze thema's zijn cultuureducatie, opvoedingsondersteuning en ouderbetrokkenheid, de centra voor jeugd en gezin mogelijk relevante thema's.

6 De adviezen samengevat

We vatten de eerder geformuleerde adviezen aan Stichting Lezen en SIOB samen. Zie hoofdstuk 5 voor een nadere toelichting op de adviezen.

De Adviezen	Wanneer
<p>Advies 1. Inzicht in de relevantie van bestuurlijke netwerken De bibliotheeksector krijgt geleidelijk meer oog voor de relevantie van bestuurlijke netwerken, maar daar is nog een slag in te maken. Zij mist daardoor kansen op het uitvoeren van en deelnemen aan educatieve activiteiten met de onderwijssector en op structurele bestendinging van uitgevoerde activiteiten. Bij het uitvoeren van de hieronder genoemde maatregelen moet dan ook bedacht worden (en ook worden opgenomen in de aanpak) dat veel betrokkenen nog niet overtuigd zijn van de relevantie.</p>	2011
<p>Advies 2. Fasering in de aanpak We stellen een gefaseerde aanpak voor. Om de afstand tussen de bibliotheeksector en het bestuurlijke veld te verkleinen, schatten wij in dat het initiatief vooral vanuit de bibliotheeksector zal moeten komen. Daarvoor moet eerst worden gewerkt aan het bestuurlijk vermogen en het invoelingsvermogen in bestuurlijk en beleidsmatig denkende partijen (Fase 1). Vervolgens als dit op een toenemend aantal plaatsen lukt en er meer succesvolle voorbeelden ontstaan, kunnen boven lokaal bredere bestuurlijke netwerken van deelnemers worden gevormd en kunnen betrokkenen uitwisselen en van elkaar leren (Fase 2). Daarop aansluitend kunnen de overige besturen en gemeenten over de opbrengsten op hoofdlijnen worden geïnformeerd, kunnen zij geïnteresseerd raken en het thema agenderen. Waardoor verbreding van netwerkvorming en daaruit voortvloeiende activiteiten in het land kan plaatsvinden We lichten de Fasen nader toe in advies 3 t/m 5.</p>	
<p>Advies 3. Fase 1. Versterking van het bestuurlijk vermogen van bibl.directeuren De volgende parallele activiteiten zijn van belang a. Verhelder het educatieve aanbod van bibliotheken en maak voorbeeldstandaarden; b. Organiseer regionale kenniskringen voor directeuren, ter uitwisseling en stimulering; c. Ontwikkel een training Bestuurlijke vaardigheden en biedt deze aan.</p>	2 ^e helft 2011-2012
<p>Advies 4. Fase 2. Ondersteuning van geïnteresseerde en/of participerende deelnemers Kennisuitwisseling van lopende initiatieven door middel van bijvoorbeeld: a. Een nieuwsbrief b. Een Linked-In groep c. Een landelijke bijeenkomst.</p>	2012-2013
<p>Advies 5. Fase 3. Het prikkelen van de overige besturen en gemeenten Een brede 'slimme' informatieverstrekking aan het land, met o.a. een boekje Good Practices.</p>	2013-2014

Advies 6. aanhaakmogelijkheden

Zoek naar de aanhaakmogelijkheden bij beleidsontwikkelingen in het onderwijs. Zowel op lokaal als landelijk niveau. Dit geldt voor het educatieve aanbod van de bibliotheeksector (vgl. advies 3), maar ook voor de profilering van de sector an sich. Ben als sector aanwezig op de landelijke conferentie brede scholen, de LEA-conferentie etc. Continueer de landelijke netwerkvorming en zorg voor relatieonderhoud.

Continuerend

Uitvoering van een dergelijk traject zou kunnen worden geïnitieerd door de Stichting Lezen/Kunst van Lezen. Begeleiding kan plaatsvinden door een begeleidingsgroep met vertegenwoordigers van de Stichting, de bibliotheeksector en de bestuurlijke sector.

7 Bijlage

Gesprekspartners

Lydia Groot, wethouder gemeente Stedebroec
Rosemarie de Heij, hoofd educatie en projecten, Bibliotheek Gouda
Jamil Jawad, beleidsmedewerker Vereniging Nederlandse Gemeenten
Paul Knuijt, beleidsmedewerker Ministerie OCW, directie Media, Letteren en Bibliotheken
Rianne Ramakers, educator CODA, Apeldoorn
Gea Spaans, projectleider taalpilots, Projectbureau Kwaliteit
Berry Verwijmeren, bovenschools manager 3primair Zwijndrecht
Ton van Vlimmeren, directeur bibliotheek Utrecht

Begeleidingscommissie Kunst van Lezen

Stieneke Eising
Thijs Kuijpers (bibliotheek Biblioplus)
Adriaan Langendonk
Marie-Anne Raaijmakers
Christiaan van Willenswaard
Ton van Vlimmeren (Bibliotheek Utrecht)

Projectteam Oberon

Peter Gramberg
Marleen Kieft
Walter de Wit

Consultatie

Jo Kloprogge
Ton Klein
Eef Jacobs
Walter de Wit

Geraadpleegde literatuur

Eising, S. & M.A. Raaijmakers (2010), Werken aan netwerken. Een strategie voor bibliotheken en leesbevordering.
Jans, L. & A. Broers (2009). Rapportage lokale leesbevorderingsnetwerken in Noord-Brabant.
Kasperkovitz, J.M. (2010), Een krimpend perspectief. Gemeentelijke bezuinigingen op openbaar bibliotheekwerk in de periode 2010-2013.
Kunst van lezen (2010), Naar een schoolbibliotheek nieuwe stijl. Een invoeringsmodel voor bibliotheken op basisscholen.
Oberon (2008), Bibliotheken aan de LEA-tafel.
Stichting Lezen (2009), Leesbevordering in het basisonderwijs.
Vereniging Openbare Bibliotheken (2009), Onderzoek gemeentelijke bezuinigingen.